

Výroční zpráva o plnění Národního akčního plánu ke snížení používání pesticidů v České republice v roce 2014

(projednána vládou ČR dne 8. 4. 2015)

Tato výroční zpráva popisuje rozsah plnění úkolů Národního akčního plánu ke snížení používání pesticidů v České republice (dále „NAP“) v roce 2014, které vyplývají z opatření uvedených v plánu. Každoroční předložení výroční zprávy o plnění NAP vládě ČR je stanoveno usnesením vlády ČR č. 660 ze dne 12. září 2012.

Výroční zpráva je předkládána k informaci.

Zpracovalo Ministerstvo zemědělství ČR.

Praha únor 2015

Obsah

Úvod	3
Plnění obecných opatření NAP (č. 4.1 - 4.16).....	3
Plnění opatření NAP v oblasti ochrany zdraví lidí (č. 4.17 - 4.30).....	7
Plnění opatření NAP v oblasti ochrany vod (č. 4.31 - 4.45)	9
Plnění opatření NAP v oblasti snížení rizik spojených s používáním přípravků na ochranu rostlin z hlediska necílových organismů a oblastí významných pro ochranu přírody a krajiny (č. 4.46 - 4.56)	12
Závěr a výhled do roku 2015.....	16
Seznam použitých zkratk.....	18

Úvod

Národní akční plán k zajištění snížení používání pesticidů v ČR (NAP) je souborem opatření, kterými bude v souladu s čl. 4 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/128/ES, kterou se stanoví rámec pro činnost Společenství za účelem dosažení udržitelného používání pesticidů (dále „směrnice pro udržitelné používání pesticidů“), na území České republiky realizován program snížení nepříznivého vlivu přípravků na ochranu rostlin (POR) na zdraví lidí a životní prostředí. NAP byl schválen usnesením vlády ČR č. 660 na schůzi vlády ČR konané dne 12. září 2012. NAP stanoví, že jedenkrát ročně bude připravena výroční zpráva plnění NAP pro informaci členům vlády ČR.

Výroční zpráva o plnění NAP za rok 2014 je zaměřena na hodnocení plnění zejména opatření NAP plánovaných zajistit do roku 2015. Zpráva však uvádí také pokrok při řešení dlouhodobě plánovaných opatření NAP, zejména těch, které jsou přímo spojeny s praktickou implementací směrnice pro udržitelné používání pesticidů.

NAP obsahuje v kapitole č. 4 celkem 69 opatření k realizaci s gescí ministerstva zdravotnictví (MZ), ministerstva zemědělství (MZe) a ministerstva životního prostředí (MŽP). Struktura hodnocení plnění opatření NAP je přizpůsobena struktuře členění těchto opatření v NAP; samostatně je tak hodnoceno plnění obecných opatření NAP, dále opatření v oblasti ochrany zdraví lidí, oblasti ochrany vod, oblasti snížení rizik spojených s používáním POR z hlediska necílových organismů a oblastí významných pro ochranu přírody a krajiny a konečně v oblasti optimalizace využívání POR bez omezení rozsahu zemědělské produkce a kvality rostlinných produktů.

V roce 2014 se mezirezortní Koordinační pracovní skupina pro realizaci NAP sešla celkem pětkrát. Na svých jednáních tato skupina řešila v roce 2014 sedmáct věcných odborných témat, všechny zápisy z těchto jednání jsou včetně závěrů z jednání nadále zveřejňovány na internetových stránkách MZe. Dále v roce 2014 proběhla dvě jednání pracovní podskupiny NAP k problematice ochrany vod.

Plnění obecných opatření NAP (č. 4.1 - 4.16)

Opatření NAP č. 4.1

Informace o případech akutních a chronických otrav osob (opatření 4.1 a) jsou shromažďovány Ústavem zdravotnických informací a statistiky a získané údaje jsou každoročně vyhodnocovány. Ročně je evidováno několik desítek hospitalizací v souvislosti s expozicí pesticidy. Vzhledem k nedostatečnému odlišení profesionálních otrav získané informace nejsou ve vztahu k potřebám NAP zcela vypovídající a systém sběru informací bude nutné upravit.

Pokud jde o analýzy povrchové, podzemní a pitné vody (opatření 4.1 b) byla provedena revize stávajícího systému monitoringu, resp. způsobu pořizování a vzájemného předávání a sdílení dat. Ve všech způsobech pořizování dat je zahrnuta i oblast sledování reziduí účinných látek POR, pravidla pro monitoring (zejména výběr a rozsah sledovaných účinných látek) nejsou jednotná. Povinnost sledovat kvalitu a nezávadnost distribuované pitné vody výrobcí pitné vody je stanovena zákonem č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících předpisů, ve znění pozdějších zákonů. Nastavený systém byl podroben revizi při posledních novelizacích zákona o ochraně veřejného zdraví a nebyl shledán důvod k jeho modifikaci. Data ze systému jsou SZÚ zapracovávána do

každoročních zpráv o kvalitě pitné vody v České republice, jejíž součástí jsou informace o výskytu pesticidů.

Zpracování metodiky a následné určení rizikových oblastí, které jsou nejvíce zatíženy nebo ohroženy používáním POR (opatření 4.1.c) bude řešeno v rámci plnění opatření NAP č. 4.39. resp. 4.55.

Pro zajištění realizace opatření 4.1.d) - s návazností také na opatření NAP 4.6. a 4.47. - bylo MŽP navrženo a zpracováno výzkumné téma do Programu Beta Technologické agentury ČR (TAČR) jako projekt „Vliv pesticidů na necílové druhy živočichů (obratlovce) a optimalizace používání pesticidních POR v zemědělství a lesnictví“, který byl schválen k zadání Radou programu Beta TAČR. V současnosti je zpracovávána zadávací dokumentace, která bude v průběhu roku 2015 zveřejněna. Hlavním cílem navrženého projektu je připravit a ověřit metodiku minimalizace vlivu pesticidů na necílové organismy (řešené skupiny obratlovců). Jeden z dílčích cílů je zaměřen na navržení systému sledování vlivu pesticidů na necílové organismy, tedy popis a ověření stávajících informačních zdrojů o případech otrav či zničení necílových druhů nebo zásahu necílových společenstev, kategorizaci vlivů a stanovení metod jejich sledování a popisu a návrh efektivního systému sběru a sdílení údajů pro potřeby státní správy.

Opatření NAP č. 4.2

V roce 2014 byl uveden do provozu internetový rostlinolékařský portál (RL portál), zaměřený na správné a bezpečné používání POR a na podporu využívání systémů integrované ochrany rostlin (IOR) a nechemických metod pro profesionální uživatele POR a na průběžně aktualizované výsledky monitorování škodlivých organismů rostlin (ŠO). Státní zdravotní ústav (SZÚ) poskytl kritéria pro začlenění nebezpečnosti pro zdraví. Součástí portálu je tabulkový přehled hodnocení v ČR povolených POR, který formou tříbarevného „semaforu“ přehledně ukazuje míru jejich zátěže pro zdraví lidí a životní prostředí.

RL portál tvořily v roce 2014 tři základní aplikace: Metodiky IOR, Fotogalerie, Výskyt a prognóza ŠO. Přípravují se aplikace o rezistenci ŠO vůči vybraným účinným látkám POR a přehled metodik monitoringu ŠO používaných inspektory ÚKZÚZ.

Metodiky IOR

Aplikace poskytuje informace pro uplatňování obecných zásad IOR při pěstování jednotlivých plodin či skupin plodin. V roce 2014 byly plně zpracovány pouze metodiky pro polní plodiny rozšířené o popisy a vyobrazení ŠO a aktuální povolené POR, které se u jednotlivých ŠO automaticky zobrazují v podobě „semaforu POR“.

Fotogalerie

Aplikace zajišťuje rychlou orientaci ve vyobrazení ŠO v rámci zvolené plodiny; v roce 2014 byla rozšířena o vyobrazení plodin a jejich růstových fází a o soubor téměř 100 druhů plevelů.

Výskyt a prognóza ŠO

Do aplikace „Výskyt a prognóza ŠO“ jsou průběžně přeměrovány veškeré stávající výstupy ÚKZÚZ, které souvisí s ochranou proti ŠO, tj. Mapy výskytu ŠO, Úlovky ze světelných lapačů, Aphid bulletin apod. Od roku 2015 budou inspektori ÚKZÚZ vkládat tyto zprávy přímo do RL portálu.

Rezistence ŠO

Aplikace uživatelům zpřístupňuje výsledky projektů výzkumných ústavů zaměřených na rezistenci některých druhů škůdců a plevelů vůči vybraným účinným látkám POR. V roce 2014 proběhla jednání ohledně druhu a poskytnutí dat mezi některými výzkumnými ústavu a ÚKZÚZ.

Metodiky monitoringu ŠO

Aplikace poskytuje veřejnosti informace, jakým způsobem je prováděn monitoring ŠO inspektory ÚKZÚZ a zároveň umožňuje inspektorům tisk jednotlivých plodinových brožur monitoringu ŠO. V roce 2014 byla zpracována analýza aplikace a navržení jejích funkcionalit. Viz také opatření č. 4.63.

Opatření NAP č. 4.3

Na základě rozhodnutí MZe o konečné podobě Programu rozvoje venkova ČR v novém programovacím období Evropské unie (EU) nebylo do tohoto programu začleněno rostlinolékařské poradenství podle směrnice pro udržitelné používání pesticidů.

MZe zorganizovalo dotazník mapující rozsah a zaměření stávajícího poradenství v ochraně rostlin mezi výzkumnými institucemi v ČR (university, výzkumné ústavy). Výsledky budou využity při realizaci cílů NAP - viz také opatření č. 4.60.

Osvětovou činnost mj. pro subjekty zabezpečující poradenství v ochraně rostlin zabezpečoval v roce 2014 ÚKZÚZ formou přednáškové činnosti na celkem 43 akcích pořádaných pro zemědělskou a odbornou veřejnost. Viz také opatření NAP č. 4.60.

Opatření NAP č. 4.4

Odborný seminář pro výrobce a distributory POR zaměřený na vysvětlení požadavků na označování POR byl realizován již v roce 2013. V roce 2014 uspořádal SZÚ pro dodavatele chemických látek a směsí kurz ke klasifikaci a označení nebezpečnostní pro zdraví mimo jiné i na etiketách POR.

Opatření NAP č. 4.5

MZe očekává reakci Evropské komise (EK) na přijetí národních opatření k omezení rizik pro zdraví lidí a životní prostředí, vycházejících z posuzování pomocných rostlinných přípravků povolovaných podle zákona o hnojivech. Plnění tohoto opatření je rovněž závislé na vývoji legislativy v oblasti regulace biologických stimulantů.

Opatření NAP č. 4.6

MŽP navrhlo a zpracovalo - s návazností také na opatření NAP 4.1d). a 4.47. - výzkumné téma do Programu Beta Technologické agentury ČR (TAČR) jako projekt „Vliv pesticidů na necílové druhy živočichů (obratlovce) a optimalizace používání pesticidních přípravků v zemědělství a lesnictví“, který byl schválen k zadání Radou programu Beta TAČR. V současnosti je zpracovávána zadávací dokumentace, která bude v průběhu roku 2015 zveřejněna. Hlavním cílem navrženého projektu je připravit a ověřit metodiku minimalizace vlivu pesticidů na necílové organismy (řešené skupiny obratlovců).

Jeden z dílčích cílů je příprava metodiky (popř. více metodik v členění dle skupin druhů, resp. typu hospodaření a používaných POR) minimalizace vlivu POR na necílové organismy, která bude řešit vliv aplikace rodenticidů v lesní a zemědělské krajině, vliv na predátory a na necílové drobné savce, vliv aplikace insekticidů v zemědělství na potravní řetězce ptáků zemědělské krajiny (s ověřením na modelovém druhu/druzích), vliv POR na vývoj a přežívání obojživelníků, vyhodnocení vlivů i efektivity aplikace POR, včetně

různých způsobů a intenzity jejich aplikace, stanovení vhodných postupů pro optimalizaci použití POR a snížení dopadů na necílové druhy.

Opatření NAP č. 4.7

ÚKZÚZ navrhl úpravy podmínek pro prodej POR koncovým uživatelům s řešením požadavků na internetový prodej a jeho kontrolu jako novelu zákona č. 326/2004 Sb., o rostlinolékařské péči a o změnách některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále „rostlinolékařský zákon“). Novela bude realizována v roce 2015.

Opatření NAP č. 4.8 a 4.9

Počet kontrol ÚKZÚZ v oblasti distribuce, dovozu a přemístění POR do České republiky byl v roce 2014 zvýšen o cca 30%. Laboratoř provádějící analýzy složení a vlastností POR byla z prostředků vyčleněných pro NAP vybavena novými přístroji v ceně cca 14 mil. Kč. Dále se uskutečnilo jednání zástupců ÚKZÚZ s Generálním ředitelstvím cel (GŘC), na jehož základě byl připraven revidovaný text dohody o spolupráci, který byl připomínkovan a odsouhlasen oběma stranami v lednu 2015. Podpis dohody se předpokládá v únoru 2015. Dohoda umožňuje náhled zástupců ÚKZÚZ do databáze GŘC a vzájemné informování se o podezřelých zásilkách.

Rovněž návrh novely rostlinolékařského zákona, připravené k realizaci v roce 2015, předpokládá vymezení kompetencí GŘC při kontrole POR a posílení kontrolních pravomocí ÚKZÚZ. ÚKZÚZ zavede tzv. povolení k distribuční činnosti na základě plnění zákonných požadavků na „správnou distribuční praxi“ s možností pozastavení nebo odejmutí povolení při zjištěných závažných nedostatcích, jakými může být i opakovaná distribuce nepovolených POR.

Opatření NAP č. 4.10

Výsledky jednání mezi ÚKZÚZ a Českou inspekcí životního prostředí (ČIŽP) v roce 2014 ukázaly odlišný přístup při kontrolách a jejich malý tematický překryv; ÚKZÚZ a ČIŽP nastaví pravidla a způsob vzájemné komunikace tak, aby od roku 2015 fungoval systém předávání podnětů ze strany ÚKZÚZ orgánům ČIŽP formou závadového protokolu z databáze ÚKZÚZ a obdobně ze strany orgánů ČIŽP na ÚKZÚZ.

Opatření NAP č. 4.11 a 4.12

V roce 2014 bylo provedeno vyhodnocení návrhů na úpravu rozsahu a kvality rostlinolékařského vzdělávání, připravených v roce 2013, formou diskuze se zástupci všech relevantních vzdělávacích zařízení. Česká společnost rostlinolékařská (ČSR) provedla analýzu stávající právní úpravy vzdělávání zemědělců na úseku odborné způsobilosti pro zacházení s POR. V roce 2015 bude na základě výsledku příslušných diskuzí a podkladů novelizován rostlinolékařský zákon a jednáno zejména s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT).

Opatření NAP č. 4.13 až 4.16

Byla zpracována analýza veřejně dostupných certifikovaných metodik a dalších výsledků výzkumu aplikačního charakteru (užitné vzory, patenty, technologie, poloprovozy atd.) s tematikou ochrany rostlin jako výsledků v ČR realizovaných výzkumných projektů (včetně výsledků institucionální podpory), zaměřenou na posouzení

- jejich praktické využitelnosti při zavádění obecných zásad IOR stanovených vyhláškou č. 205/2012 Sb., o obecných zásadách integrované ochrany rostlin,

- možnosti věcného propojení stávajících informačních systémů MZe a ÚKZÚZ s těmito výsledky, a
- možností spolupráce existujících výzkumných kapacit v oblasti integrované ochrany rostlin, včetně uplatnění v systémech integrované produkce a v ekologickém zemědělství v ČR.

Analýza obsahuje také doporučení na změnu systému zadávání a hodnocení výzkumných projektů výzkumu MZe v oblasti ochrany rostlin s cílem zvýšit efektivitu tohoto výzkumu jeho orientací na témata s vyšším využitím výsledků výzkumu v zemědělské praxi. Součástí analýzy je rovněž doporučení národních prioritních výzkumných témat v oblasti IOR, včetně jejího uplatnění v systémech integrované produkce a v ekologickém zemědělství, a to s využitím informací a podkladů získaných v rámci účasti ČR v nadnárodním výzkumném projektu EU.

MŽP bude aktivně podporovat aplikovaný výzkum vlivu používání POR na necílové porosty rostlin, bezobratlé živočichy a obratlovce.

Plnění opatření NAP v oblasti ochrany zdraví lidí (č. 4.17 - 4.30)

Opatření NAP č. 4.17 a 4.18

Zásady politiky v oblasti substitucí látek používaných v ochraně rostlin, které mají být nahrazeny, s ohledem na zdraví lidí a ochranu životního prostředí (čl. 4 a 50 Nařízení o přípravcích) byly ze strany ÚKZÚZ navrženy, finalizace byla pozastavena v souvislosti se změnou stanoviska EK. EK podmínila schválení seznamu příslušných látek provedením analýzy dopadu, včetně posouzení rizika ohrožení dostupnosti POR pro některá použití. Národní analýza ČR tak bude dokončena poté, co EK ve věci rozhodne. SZÚ navrhl kritéria pro nepřijatelné formulační přísady, kdy se jedná o nový aktuální problém z hlediska ochrany zdraví lidí, ale ve svém důsledku i životního prostředí. Na základě hodnocení rizik bylo doporučeno řešení, aby POR s nepřijatelnými formulačními přísadami (příloha III nařízení (ES) č. 1107/2009) nebyly povoleny k uvedení na trh.

Sestavení seznamu v ČR povolených POR obsahujících účinné látky, které neodpovídají kritériím pro schválení účinných látek podle čl. 4 a přílohy II Nařízení o přípravcích, bylo pozastaveno s ohledem na vývoj názoru EK ohledně hranice mezi POR a jinými výrobky, zejména hnojivy. EK navrhla vytvoření samostatné skupiny tzv. biostimulantů, do kterých by měly být zařazeny též látky stimulující výnos a příjem živin rostlinami. Plnění opatření NAP se proto soustředí na předběžnou identifikaci těchto budoucích biostimulantů na základě navržené definice EK. Viz také opatření NAP č. 4.5.

Opatření NAP č. 4.19

SZÚ navrhl nová mimořádná opatření k ochraně zdraví osob, provádějících aplikaci POR nebo bydlicích a vyskytujících se u ošetřovaných ploch po aplikaci POR, které jsou klasifikovány jako prokázané nebo podezřelé karcinogeny, mutageny nebo toxické pro reprodukci. Opatření jsou uváděna v hodnoceních SZÚ, která dostává žadatel o povolení POR.

V koordinaci MZe připravil ÚKZÚZ a ČSR zásady správné praxe při zacházení s POR profesionálními uživateli do návrhu textu příručky pro profesionální uživatele POR, včetně podpory zavádění strojů s čistícími mechanismy na obaly od POR a na výplachy

mechanizačních zařízení na ochranu rostlin od POR. V roce 2015 bude ve spolupráci s MZ resp. SZÚ doplněn text týkající se ochrany zdraví a publikace bude zveřejněna. Viz také opatření NAP č. 4.24 a 4.29.

Opatření NAP č. 4.20

Viz plnění opatření NAP č. 4.7.

Opatření NAP č. 4.21

Osvěta týkající se zákazu používání POR rizikovými skupinami osob probíhá průběžně v gesci MZ, např. v rámci dozorové činnosti orgánů ochrany veřejného zdraví - krajských hygienických stanic nebo školicích aktivit SZÚ. SZÚ v procesu povolování POR stanoví, zda se na hodnocený POR vztahují omezení či zákazy použití z hlediska ochrany zdraví lidí, včetně rizikových skupin osob uvedených v tomto opatření NAP, které jsou následně uvedeny na etiketách popř. na bezpečnostním listu POR. V legislativním procesu je rovněž návrh vyhlášky, která nahradí vyhlášku č. 288/2003 Sb., ve znění pozdějších předpisů, při jejímž zpracování byly zohledněny i zdravotní aspekty používání POR rizikovými skupinami.

Opatření NAP č. 4.22

SZÚ vypracoval návrh opatření k minimalizaci rizik pro zdraví lidí při aplikaci POR v oblastech využívaných širokou veřejností nebo zranitelnými skupinami obyvatel, které je nutno po projednání v roce 2015 začlenit do novely rostlinolékařského zákona. SZÚ upravil v roce 2014 podmínky pro schvalování plánů leteckých aplikací POR s ohledem na ochranu zdraví lidí a životního prostředí.

Opatření NAP č. 4.23

V roce 2014 zahájil ÚKZÚZ cílené kontroly používání POR také u profesionálních uživatelů POR, kteří nežadají o zemědělské dotace. Pro účely rizikové analýzy byla vytvořena jednotná databáze kontrolovaných subjektů, včetně subjektů provozujících služby v ochraně rostlin a používajících POR v odvětvích mimo zemědělství (např. správa a údržba silnic, železnic, správa lesních pozemků, golfových hřišť, sportovních areálů). V rámci plnění opatření NAP č. 4.23 provedl ÚKZÚZ celkem 50 cílených kontrol, z toho 4 kontroly byly se závadami. Dále byly provedeny kontroly ve skladech rostlinných produktů v celkovém počtu 229 s výsledkem bez závad, 25 kontrol správné aplikace rodenticidů s výsledkem bez závad a 25 kontrol na podnět v souvislosti s šetřením příčin úletů POR na soukromou a veřejnou zeleň a v souvislosti s úhynem včel (z toho 6 kontrol se závadami).

ÚKZÚZ zajistil také v rámci zpětné vazby z prováděných kontrol aplikace POR na golfových hřištích osvětu pro příslušné profesionální uživatele POR.

V listopadu 2014 zorganizovalo MZe jednodenní odborný seminář na téma „Správné používání přípravků na ochranu rostlin při ochraně zeleně proti původcům chorob, škůdcům rostlin a plevelům, a hubení hlodavců jako škůdců rostlin“, kterého se zúčastnilo 78 posluchačů. Obsah a závěry semináře viz:

<http://eagri.cz/public/web/mze/zemedelstvi/udrzitelne-pouzivani-pesticidu/realizace-narodniho-akcniho-planu/odborny-seminar-spravne-pouzivani/>

MZe zajistilo přípravu publikace pro veřejnost o bezpečném a účinném používání rodenticidů při hubení hlodavců. V roce 2015 bude doplněn text týkající se ochrany zdraví a publikace bude zveřejněna. Dále MZe zajistilo ve spolupráci se SZÚ vydání publikace o ochraně veřejné zeleně v nákladu dva tisíce výtisků, určené k osvětě nejširší veřejnosti; publikace bude předána Svazu měst a obcí ČR.

Opatření NAP č. 4.24 až 4.29

MŽP ve své gesci zajišťuje vzdělávání odborné veřejnosti v oblasti nakládání s nebezpečnými odpady průběžně a v dostatečném rozsahu a průběžně vytváří metodické pokyny a sdělení, která umožňují lépe chápat platnou legislativu. V gesci MZe je oblast nakládání s obaly od POR součástí osnov školení a zkušebních otázek pro získání odborné způsobilosti pro nakládání s POR podle rostlinolékařského zákona. V roce 2014 aktualizoval ÚKZÚZ okruhy témat těchto osnov podle zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, které budou realizovány po odborné oponentuře ze strany MŽP v roce 2015.

Nakládání s obaly od POR je součástí každé kontroly skladu POR ze strany ÚKZÚZ; v roce 2014 bylo provedeno 383 kontrol, závady nebyly zjištěny. Možnost integrace nebo součinnosti orgánů MŽP (ČIŽP) a ÚKZÚZ při kontrolách uvádění na trh a používání POR se jeví jako omezená. Reálnější je spolupráce ÚKZÚZ s jinými orgány státní správy (např. Česká obchodní inspekce, Finanční úřady aj.), při podezření z prodeje nebo nákupu nepovolených POR, které se zaměří na kontrolu účetních dokladů (dodací listy, faktury, atd.), včetně případného zajištění zboží pro odběr vzorků k analýzám složení POR. Od roku 2015 se ÚKZÚZ plánuje zaměřit na provádění neohlášených kontrol spojených s odběrem vzorků postřikové jichy a rostlin přímo při aplikaci POR v terénu.

V koordinaci MZe připravil ÚKZÚZ a ČSR návrhy textu příruček pro profesionální a neprofesionální uživatele POR včetně informací o zavádění strojů s čistícími mechanismy na obaly od POR a povinnostech týkajících se očisty mechanizačních zařízení na ochranu rostlin od POR a nakládání resp. likvidace obalů od POR. V roce 2015 bude doplněn text týkající se ochrany zdraví a obě publikace budou zveřejněny. Viz také opatření NAP č. 4.19.

V souladu se zákonem č. 477/2001 Sb., o obalech a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, je v současné době preferováno zejména termické zpracování použitých obalů, proto MŽP neplánuje zadání pro provedení analýzy možností dekontaminace obalů od POR pro jejich následnou recyklaci či opětovné použití. V koordinaci MŽP zahrne ČIŽP do plánu kontrol také nakládání s odpady z obalů od POR; vyhodnocení efektivity kontrol bude provedeno v roce 2016.

Opatření NAP č. 4.30

V koordinaci MZe provedla Státní zemědělská a potravinářská inspekce cílený plošný monitoring výskytu reziduí účinných látek POR v sedmi komoditách ovoce a zeleniny na farmářských trzích. Výsledky analýzy celkem 62 vzorků ukázaly, že farmářské trhy nepředstavují výjimečná rizika pro spotřebitele, pokud jde o rezidua POR; vzorky s výskytem reziduí ovšem činily cca 62,9 % a ve dvou případech byl dokonce překročen maximální limit reziduí. S ohledem na nízký rozsah provedeného monitoringu bude sledování pokračovat v roce 2015.

Plnění opatření NAP v oblasti ochrany vod (č. 4.31 - 4.45)

Opatření NAP č. 4.31 a 4.45

MŽP pokračuje ve zpracování podkladů k novelizaci vyhlášky č. 137/1999 Sb., kterou se stanoví seznam vodárenských nádrží a zásady pro stanovení a změny ochranných pásem vodních zdrojů (OPVZ). Souběžně s novelou vyhlášky bude vytvářena metodika, která bude podpurným dokumentem při vymezování a změně OPVZ. Termín finalizace tohoto opatření

je závislý na potřebném rozsahu novelizace, který bude znám po úplném zpracování podkladů. Pokud nebude novelizace rozsáhlá, lze počítat s termínem do konce roku 2016.

Opatření NAP č. 4.32

Aktualizace evidence OPVZ byla provedena k roku 2013 a nadále průběžně probíhá z důvodu každoročních změn evidence OPVZ. Aktualizovaná databáze je online dostupná na Národním Geoportálu (<http://geoportal.gov.cz>) a je předávána MZe k využití prostřednictvím informačního systému LPIS).

Při cílených kontrolách v rámci plnění opatření 4.38NAP ÚKZÚZ rovněž ověřoval v 82 případech platnost OPVZ dle LPIS a informací od místně příslušných vodoprávních úřadů. Ve 27 případech byl zjištěn nesoulad mezi zákresy OPVZ v informačním systému LPIS a skutečností dle podkladů vodoprávního úřadu. Informace o zjištěném nesouladu v LPIS byly ÚKZÚZ odeslány na Ministerstvo zemědělství a Ministerstvo životního prostředí k provedení aktualizace. Plnění opatření č. 4.32 je proto třeba zaměřit na zlepšení aktuálnosti zákresů OPVZ v IS LPIS a na zajištění lepší dostupnosti informací o platných hranicích OPVZ.

Opatření NAP č. 4.33

ÚKZÚZ od ledna 2015 zveřejňuje a aktualizuje na svých internetových stránkách informace o vlastnostech (poločas rozpadu v půdě, mobilita) účinných látek POR a informace o tom, zda metabolity vzniklé v životním prostředí jsou relevantní nebo nerelevantní (z hlediska jejich toxicity). Posouzení se provádí na základě výsledků hodnocení v ČR nebo v EU v souvislosti s vyplavováním do podzemních vod nad limitní koncentraci 0,1 µg/l a měly by být monitorovány. Informace slouží odběratelům pitných vod pro analýzy POR v surové a pitné vodě. Tato databáze bude během roku 2015 a dále 1 x za 0,5 roku postupně rozšiřována a doplňována, přednostně na základě konkrétního požadavku vlastníků a provozovatelů vodovodů a kanalizací.

Opatření NAP č. 4.34

V roce 2014 byl intenzivně diskutován princip a pravidla cíleného monitoringu. Bylo přistoupeno k prověření metody založené na znalosti pěstovaných plodin a k nim odpovídajících POR. K identifikaci pěstovaných plodin vyvíjí ČHMÚ metodu družicového snímkování, její použitelnost bude ověřena v roce 2015. Pro rok 2015 konkrétní pravidla sledování POR a jejich metabolitů provozovateli vodovodů a kanalizací nebyla zpracována.

V roce 2014 ÚKZÚZ obdržel 62 žádostí správců vodních zdrojů a dalších subjektů o sdělení spotřeby účinných látek POR na konkrétním území, za účelem cíleného monitoringu reziduí POR ve vodách. ÚKZÚZ v reakci na zvýšenou poptávku po informacích o spotřebě účinných látek POR zveřejnil data za rok 2013 dle okresů a skupin plodin na svých webových stránkách: <http://eagri.cz/public/web/ukzuz/portal/pripravky-na-or/spotreba-pripravku-na-or/spotreba-v-jednotlivych-letech/spotreba-por-kraje-okresy/>.

Opatření NAP č. 4.35

V roce 2013 byl aktualizován „Rámcový program monitoringu“ (http://www.mzp.cz/cz/ramcovy_program_monitoringu), jehož součástí je i „Metodika pro optimalizaci monitoringu pesticidů (a reziduí pesticidů)“, který reflektuje potřeby zákona č. 254/2001 Sb. o vodách, ve znění pozdějších předpisů, a Rámcové směrnice o vodách 2000/60/EC. Monitoring kvality povrchových a podzemních vod z hlediska jejich použitelnosti jako vody pitné je v kompetenci producentů pitné vody, popř. správců povodí, údaje z monitoringu surové vody jsou shromažďovány správci povodí a krajskými úřady.

Pravidelný monitoring kvality pitné vody, včetně obsahu pesticidů, je zajišťován orgány ochrany veřejného zdraví. Na aktualizaci programu monitoringu vod s ohledem na rizika POR se proto významně podílí MZe a MZ. Viz také NAP 4.1.

V oblasti recipročního předávání dat byla projednávána možnost vytvoření jednotné platformy zveřejňování dat. Vzhledem k tomu, že na stránkách ČHMÚ jsou v IS ARROW zveřejňovány výsledky monitoringu (podzemní vody), které jsou volně přístupné, existuje předpoklad, že základním datovým skladem pro MŽP bude IS ARROW, kde budou agregována i data od ostatních poskytovatelů (Povodí, výrobci pitné vody) a tato data budou oprávněným osobám volně k dispozici. S ohledem na náročnost úkolu lze toto opatření finalizovat v roce 2016.

Opatření NAP č. 4.36

V koordinaci MZe došlo v roce 2014 k dohodě o způsobu předávání dat v rámci monitoringu stavu vod. ÚKZÚZ využívá pro účely povolovacího procesu POR zejména výsledky monitoringu, poskytované Českým hydrometeorologickým institutem (ČHMÚ). V případě výskytu účinných látek nebo relevantních metabolitů POR ve vodách předají vodoprávní úřady nebo ČHMÚ podnět ÚKZÚZ, který na základě vyhodnocení monitoringu může rozhodnout o omezení nebo zákazu povolení příslušného POR. Na základě takto předaných výsledků monitoringu bylo v roce 2014 omezeno použití POR s účinnou látkou terbuthylazin. Proces předávání informací o nadlimitním výskytu reziduí mezi výrobcí pitné vody a ostatními subjekty dosud nastaven nebyl s výjimkou informací o analýzách podzemních vod, které jsou dostupné v IS ARROW. Předpokládá se ale využití centrální evidence vytvořené dle opatření 4.35. Během roku 2015 bude dále podrobněji diskutován způsob rychlé informace o nadlimitních výskytech např. formou automatické emailové komunikace.

Opatření NAP č. 4.37 a 4.38

ÚKZÚZ provádí od roku 2012 kromě rutinních kontrol na základě rizikové analýzy, kde je jeden z faktorů pro výběr subjektu ke kontrole umístění obhospodařovaných pozemků v OPVZ, také cílené kontroly používání POR na základě podnětů správců vodních zdrojů, a to v oblastech s nadlimitními výskyty reziduí POR ve vodě. V roce 2014 bylo provedeno celkem 1595 kontrol u 1537 subjektů; u 24 subjektů bylo zjištěno nedodržení použití POR podle pravidel v OPVZ. V rámci celkového počtu kontrol bylo 304 kontrol provedeno na základě podnětu správců vodních zdrojů; z toho bylo 13 kontrol se závadou (použití POR v rozporu s návodem v OPVZ) včetně následného předání k řízení o pokutě. Nedodržení ochranných vzdáleností od povrchové vody při použití POR bylo zjištěno u jednoho kontrolovaného subjektu. Počty případů se závadami mají v letech 2012-14 kolísavý charakter, nejčastěji a opakovaně je zjišťováno nedovolené použití POR vzhledem k zásadám ochrany vod u přípravku MUSTANG FORTE.

V roce 2015 budou pokračovat cílené kontroly ÚKZÚZ dodržování správných zásad použití POR se zaměřením na subjekty hospodařící v OPVZ a s využitím lepšího přístrojového vybavení Národní referenční laboratoře ÚKZÚZ. Součástí systému budou také neohlášené kontroly v době aplikace POR a při vzniku podezření odběr vzorků rostlin z ošetřeného pozemku za účelem provedení analýzy reziduí POR. Od roku 2015 bude dodržení požadované vzdálenosti od povrchových vod při aplikaci POR jednou z podmínek pro přiznání dotace

Opatření NAP č. 4.39

V rámci vědeckého projektu ČHMÚ pracuje na metodice monitoringu o výskytu reziduí POR a klasifikace ploch s vyšší tendencí povrchového odtoku a tak zvýšeného nebezpečí splachu POR do povrchových a podzemních vod. S ohledem na absenci zákonného zmocnění pro vznik jiných oblastí s ohledem na ochranu vod než stávající systém OPVZ, bude v roce 2015 projednána možnost opatření NAP č. 4.39 sloučit s opatřením č. 4.45, resp. 4.31. S ohledem na náročnost úkolu lze toto opatření finalizovat nejdříve v roce 2016.

Opatření NAP č. 4.40

Poslední zpráva o stavu vodního hospodářství ČR za rok 2013 obsahuje informace o výskytu POR a jejich reziduí v podzemních vodách (data od ČHMÚ). Dosud zpráva neobsahuje všechna data týkající se obsahu reziduí POR v povrchových vodách, jejichž vlastníci jsou příslušní správci povodí a provozovatelé vodovodů a kanalizací. S ohledem na náročnost úkolu lze toto opatření finalizovat v roce 2016.

Opatření NAP č. 4.41

Opatření je částečně realizováno v rámci plnění opatření 4.35, 4.36 a 4.38. Další průběžné plnění opatření bude zajištěno na základě cíleného monitoringu výskytu reziduí, a to v návaznosti na jeho zahájení dle pravidel připravených podle opatření 4.34.

Opatření NAP č. 4.42 a 4.43

V koordinaci MZe byla v roce 2014 kolektivem expertů z ČSR zpracována analýza možností pro uplatňování agrotechnických opatření s důrazem na ochranu rostlin při pěstování zemědělských plodin v OPVZ a analýza možností pro používání zařízení pro aplikaci POR v OPVZ a v blízkosti necílových pozemků. Po dokončení odborné oponentury budou dokumenty zveřejněny na internetových stránkách MZe a využity k přípravě návrhu opatření (včetně legislativních) v souladu s cíli příslušných opatření NAP.

Opatření NAP č. 4.44

Plnění bude realizováno v letech 2015 a 2016.

Plnění opatření NAP v oblasti snížení rizik spojených s používáním přípravků na ochranu rostlin z hlediska necílových organismů a oblastí významných pro ochranu přírody a krajiny (č. 4.46 - 4.56)

Opatření NAP č. 4.46 a 4.55

V roce 2014 provedlo MŽP předběžnou revizi ustanovení zákona č.114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, souvisejících s aplikací pesticidů, a to včetně možnosti sladit související terminologii s jinými předpisy. V roce 2015 zajistí MŽP na základě předběžné revize analýzu legislativy včetně návrhu doporučených změn ve vztahu k zvláštní územní ochraně a k aplikaci pesticidů obecně. Další plnění opatření č. 4.55 bude zaměřeno na vytvoření metodiky vytipování časově a prostorově vymezených oblastí, které jsou nejvíce zatíženy anebo ohroženy používáním POR, a ve kterých budou přijímána opatření k omezení rizik používání určitých POR.

Opatření NAP č. 4.47

Viz plnění opatření NAP č. 4.6.

Opatření NAP č. 4.48

ÚKZÚZ připravil v roce 2014 na základě dat z povolovacích řízení tabulkovou formou přehled omezení používání POR s ohledem na ochranu životního prostředí a necílových organismů a přiřadil k omezujícím a varovným větám a jejich kombinacím barevné označení. Tento přehled byl zveřejněn dálkovým přístupem a je jedním z důležitých podkladů pro obsah rostlinolékařského portálu ÚKZÚZ (viz opatření 4.2). Informace je určena rovněž distributorům POR, kteří jsou povinni informovat i neprofesionální uživatele POR o šetrnějších postupech a alternativách ochrany rostlin představujících nízké riziko (viz opatření 4.61).

Opatření NAP č. 4.49

V rámci přípravy veřejné databáze vlivu POR na volně žijící organismy byl ze strany ÚKZÚZ uveden do provozu internetový rostlinolékařský portál (viz opatření 4.2). Ze strany MŽP budou informace na portálu doplněny na základě využití výsledků aplikovaného výzkumu vlivu používání POR na necílové porosty rostlin, bezobratlé živočichy a obratlovce (viz úkol MŽP v rámci opatření 4.14).

Opatření NAP č. 4.50

Toto opatření úzce souvisí s opatřením NAP 4.1 c) a 4.46. V roce 2014 se příprava systému zveřejnění informací o územním vymezení chráněných území a lokalit výskytu k POR citlivých druhů živočichů zaměřila na analýzu stávajícího nastavení systému sdílení dat mezi MZe a MŽP, resp. Agenturou ochrany přírody a krajiny (AOPK), s výsledkem, že současné nastavení systému pro data o zvláště chráněných územích a o území Natura 2000 funguje dobře.

Ze společných jednání mezi MŽP a MZe a z předběžné analýzy legislativy (viz opatření 4.46) vyplynula potřeba jednoduše pro potřeby zemědělců interpretovat omezení z hlediska ochrany přírody (např. kategorie zákaz, povoleno, s povolením orgánu ochrany přírody). V roce 2015 se MŽP a AOPK soustředí na vytvoření aplikace tzv. cenných nalezišť zvláště chráněných druhů živočichů s cílem realizovat ochranu před rušením zemědělskou činností (včetně POR), a realizovat ji jako součást IS LPIS. Vrstva cenných nalezišť bude odvozena od řešení technicky jednodušší vrstvy interpretace omezení ve zvláště chráněných územích. Zavedení obou typů vrstev a doplnění interpretace zákazů vyplývajících ze zákona č. 114/1992 Sb. bude významným základem pro tvorbu metodiky vytipování časově a prostorově vymezených oblastí (náplň opatření 4.1c), a vlastní vymezení těchto oblastí.

Opatření NAP č. 4.51

Analýza používání pro včely vysoce rizikových insekticidů v návaznosti na rizika hromadných otrav včel a mechanismu vedlejších účinků mořidel ze skupiny neonikotinoidů na včely byla provedena již v roce 2013 a zveřejněna na internetových stránkách MZe. V roce 2014 byly v součinnosti s Výzkumným ústavem včelařským, s.r.o. a Státní veterinární správou analyzovány sezónní dopady používání POR na zdravotní stav včelstev.

Opatření NAP č. 4.52

V koordinaci MZe byla v roce 2014 kolektivem expertů z ČSR zpracována analýza stávající právní úpravy ochrany zvěře při používání POR a návrh na její aktualizaci. Po dokončení odborné oponentury bude analýza zveřejněna na internetových stránkách MZe a využita k přípravě návrhu opatření (včetně legislativních).

Opatření NAP č. 4.53

ÚKZÚZ prováděl v roce 2014 v rámci kontrol používání POR cílený výběr subjektů, u kterých provedl podrobnou prohlídku skladů POR k ověření, zda subjekt neskládá POR

s účinnou látkou carbofuran. Při 224 kontrolách nebylo zjištěno skladování POR s touto látkou. Dalšíh 16 cílených kontrol (bez závad) bylo v roce 2014 provedeno na základě podnětu Policie ČR Tábor v souvislosti s otravou orla mořského. ÚKZÚZ provedl rovněž v roce 2014 analýzu platných právních předpisů upravujících zákaz používání látek obsahujících carbofuran a připravil strategii provádění dalších cílených kontrol v roce 2015.

Opatření NAP č. 4.54

Plnění bude realizováno od roku 2015.

Opatření NAP č. 4.56

Harmonizace systémů opatření pro zemědělské činnosti omezující rizika pro životní prostředí v rámci podpor a kontrol MZe a MŽP je zajišťována průběžně na základě připomínkových řízení k návrhům příslušných nařízení vlády. Již v rámci jednání na Monitorovacím výboru Cross Compliance v roce 2013 byl učiněn závěr, že systém IOR nevylučuje používání POR a zemědělci, kteří jsou vzhledem k místním podmínkám nuceni dle nastaveného systému křížových kontrol uplatňovat půdoochranné technologie s vyššími nároky na používání POR, by měli být schopni tímto případné vyšší použití POR odůvodnit.

Plnění opatření NAP v oblasti optimalizace využívání přípravků na ochranu rostlin bez omezení rozsahu zemědělské produkce a kvality rostlinných produktů (č. 4.57 - 4.69)

Opatření NAP č. 4.57

Opatření bylo splněno již v roce 2013 vydáním Metodické příručky integrované ochrany polních plodin.

Opatření NAP č. 4.58

V koordinaci MZe provedla Ovocnářská unie ČR v roce 2014 analýzu porovnání metod ochrany rostlin doporučených a aplikovaných v rámci ekologické a integrované produkce ovoce a révy vinné s obecnými zásadami IOR, stanovenými vyhláškou č. 205/2012 Sb., o obecných zásadách integrované ochrany rostlin. Výstup bude využit ke zjednodušení kontroly orgánů státní správy v systémech integrované produkce a v ekologickém zemědělství.

Opatření NAP č. 4.59

V koordinaci MZe zajistila Asociace zahradnických společenstev přípravu textu metodiky a doporučení při uplatňování IOR a udržitelného používání POR při zakládání a údržbě veřejné a soukromé zeleně určené pro profesionální uživatele POR. Podobně zajistila Ovocnářská unie ČR text metodiky na podporu uplatňování obecných zásad IOR pro velké druhy ovocných rostlin (jádroviny a peckoviny) a révu vinnou včetně produkce rozmnožovacího materiálu. V roce 2015 bude doplněn text týkající se ochrany zdraví, publikace budou zveřejněny a využity při aktualizaci rostlinolékařského portálu ÚKZÚZ (viz opatření č. 4.2). Plnění opatření bude v roce 2015 pokračovat.

Opatření NAP č. 4.60

Toto opatření úzce souvisí s opatřením NAP č. 4.2).

ÚKZÚZ provedl v roce 2014 literární rešerše o situaci v ostatních zemích Evropy, a to na základě dostupných internetových zdrojů a komunikace s klíčovými osobami v zahraničí. Na základě zjištěných dat je systém demonstrace správné zemědělské praxe založen na dobrovolné smluvně vázané spolupráci farmáře a koordinátora projektu – nejčastěji poradenská či vzdělávací organizace; zadavatelem projektu je obvykle samotný stát prostřednictvím ministerstva zemědělství.

K zajištění transferu nových poznatků je klíčové využívat systému poradenství (viz opatření č. 4.2), za optimální lze považovat systém založený na přímém kontaktu mezi zemědělci; poradenská služba je ve vlastnictví zemědělců. Tím je zajištěna správná zpětná vazba bez zbytečných mezičlánků.

Dále připravila v roce 2014 ČSR z pohledu nevládní organizace analýzu možností pro praktické předvádění nových a aktualizovaných metod IOR v rámci stávajícího odborného vzdělávání v ochraně rostlin a v rámci systémů rezortní akreditace poradců v ochraně rostlin, včetně doporučení případných změn systému

Projekt na zavedení demonstračních farem v ČR bude připraven v roce 2015.

Opatření NAP č. 4.61

Viz plnění opatření NAP č. 4.48.

Opatření NAP č. 4.62

Viz plnění opatření NAP č. 4.11 a 4.12.

Opatření NAP č. 4.63

ÚKZÚZ prováděl v roce 2014 monitoring škodlivých organismů rostlin, jehož výsledky jsou veřejně prezentovány v podobě pravidelných monitorovacích zpráv, map výskytu škodlivých organismů, Aphid bulletinu, apod. Tyto aplikace budou postupně převedeny do RL portálu. V roce 2015 dojde ke zveřejnění postupů provádění monitoringu inspektory ÚKZÚZ na RL portálu včetně možnosti tisku metodik pro jednotlivé plodiny.

Opatření NAP č. 4.64

ÚKZÚZ provedl v roce 2014 95 kontrol dodržování povinností spojených se zavedením IOR. Byl využíván bodový kontrolní systém vycházející z podobných systémů hodnocení IOR nejen v EU. Podstatou kontroly bylo zhodnotit úroveň praktikovaných technologií pěstování u kontrolovaného subjektu v porovnání s doporučenými a identifikovat případné nedostatky. Transparentnost byla zajištěna zveřejněním kontrolního listu a průvodce ke kontrolám na stránkách ÚKZÚZ. Předběžné výsledky kontrol vykazaly velmi dobrou úroveň plnění opatření IOR.

Pro rok 2015 bude kontrolní systém zjednodušen a bude primárně sloužit jako nástroj pro monitoring implementace prvků IOR (jeden z kvantitativních indikátorů plnění NAP).

Opatření NAP č. 4.65

Viz plnění opatření NAP č. 4.10.

Opatření NAP č. 4.66

Hodnocením zdravotních rizik a dopadů používání pesticidních látek na zdraví lidí provádí SZÚ pomocí nejnovějších postupů vycházejících z vědeckých poznatků a mezinárodních doporučení.

MZe finančně podpořilo prostřednictvím Národní agentury pro zemědělský výzkum výzkumný projekt zaměřený na integrovanou ochranu obilnin proti patogenům, plevelům a škůdcům k realizaci v období 2015 - 2018.

Opatření NAP č. 4.67

ÚKZÚZ navrhl zjednodušení systému povolování použití pomůcek, nástrojů a látek, určených výhradně k monitorování škodlivých organismů rostlin na území ČR jako podklad pro novelu rostlinolékařského zákona. Novela bude realizována v roce 2015.

Opatření NAP č. 4.68

Zásady pro doporučené využívání nízkoúletové technologie při používání POR, podobně jako zásady doporučeného používání technologie zabraňující úletu prachu při seti namořeného osiva, jsou uveřejněné a aktualizované na internetových stránkách ÚKZÚZ. Viz také plnění opatření č. 4.43.

Legislativní zavedení povinnosti používat při seti osiv kukuřice a slunečnice namořených insekticidními mořidly „deflektory“ zabraňujícími úletu prachu však bylo odloženo jako neúčelné z důvodu dočasného výrazného omezení používání předmětných POR k moření většiny osiv na základě zákazu nařízeného EK.

Opatření NAP č. 4.69

Národní dotační program 3.a. „Biologická ochrana jako náhrada chemické ochrany rostlin“ každoročně poskytuje finanční zvýhodnění použití biologických prostředků ochrany rostlin v ČR. Finanční podpora je určena nejen pro okrasné rostliny a vybrané druhy skleníkové zeleniny, ale zejména pro nejvýznamnější druhy polních plodin. Rozsah a zaměření dotačního programu přitom respektují jak pravidla Evropské unie pro poskytování národních dotací, tak také objem dostupných finančních prostředků, které lze každoročně na podporu biologické ochrany rostlin uvolnit.

V roce 2014 tak bylo na základě 135 žádostí o podporu poskytnuto celkem 5 606 733 Kč na podporu biologické ochrany rostlin, použité zejména v řepce (2 704 109 Kč). Žadatelé o tuto podporu čestně prohlašují, že budou přednostně využívat biologickou ochranu rostlin po dobu pěti let. Tímto dobrovolným závazkem je zajištěn environmentální přínos zcela ve smyslu implementace IOR.

Závěr a výhled do roku 2015

Úkoly, vyplývající z opatření NAP v České republice, byly v roce 2014 plněny průběžně ve všech oblastech zaměření NAP: oblasti ochrany zdraví lidí, ochrany vod a oblasti snížení rizik spojených s používáním POR na ochranu rostlin z hlediska necílových organismů.

Významným krokem k naplnění cílů NAP bylo zejména spuštění internetového rostlinolékařského portálu na internetových stránkách ÚKZÚZ s ambicí soustředit data a informace potřebné pro rozhodování profesionálních uživatelů POR o účinné a ekologicky příznivé metodě ochrany rostlin. ÚKZÚZ od roku 2014 také uveřejňuje informace o přípravcích na ochranu rostlin potřebné pro zvýšení kvality monitoringu reziduí účinných látek POR ve vodách. Rovněž byla zpracována řada dílčích odborných analýz možných řešení bezpečnějšího používání POR, které jsou potřebné k rozhodnutí o způsobu naplnění cílů NAP včetně legislativních úprav. Při přípravě těchto analýz i podkladů pro odborné příručky a metodiky byla využita ve velké míře kapacita nevládních profesních organizací.

Důležitým mezníkem bylo schválení výzkumného projektu navrženého MŽP a zaměřeného na sledování vlivu pesticidů na necílové druhy živočichů a optimalizaci používání pesticidů v zemědělství a lesnictví Radou programu Beta TAČR.

ÚKZÚZ zahájil v roce 2014 cílené kontroly zaměřené na ověření dodržování specifických omezení při používání POR na ochranu rostlin v oblasti uvádění na trh nepovolených POR, nakládání s obaly od POR, používání POR v odvětvích mimo zemědělství apod. Tyto kontroly budou nadále pokračovat v dalších letech již rutinním způsobem. Rovněž došlo k posílení přístrojových kapacit Národní referenční laboratoře ÚKZÚZ ve smyslu zvýšení citlivosti detekce účinných látek POR ve vzorcích rostlin nebo zeminy.

V roce 2014 byla splněna řada opatření NAP zaměřená zejména na jednorázovou osvětovou činnost v oblasti předcházení rizik při používání POR (příručky a metodiky pro uživatele POR a odborné semináře).

V roce 2014 se projevil zatím dočasný zákaz používání insekticidů na bázi neonikotinoidů k ošetřování řady polních plodin včetně moření osiv. O zakazu rozhodla EK s účinností od prosince 2013 s platností dvou let. Jako důsledek nutnosti potlačení půdních škůdců rostlin, které nebylo možno dostatečně omezit mořením, došlo v roce 2014 v ČR k navýšení foliárních insekticidních postřiků. Lze proto očekávat, že chemická ochrana rostlin bude v roce 2015 zejména v řepce velmi intenzivní a může proto dojít ke zvýšení rizika např. vzniku akutních otrav včelstev.

V roce 2014 proběhly veřejné konzultace organizované EK ke způsobu posuzování rizik tzv. endokrinních disruptorů (ED), které negativně ovlivňují endokrinní systém živočichů a zahrnují také účinné látky POR. V roce 2015 lze očekávat, že EK dokončí dopadovou analýzu a bude rozhodnuto o rozsahu omezení používání ED včetně účinných látek POR. V závislosti na rozsahu tohoto omezení dojde k revizi ochranných strategií proti škodlivým organismům rostlin při ochraně zemědělských plodin a lesa.

V roce 2015 bude plnění většiny opatření NAP pokračovat a zaměří se např. na zlepšení kvality poskytovaného odborného poradenství v oblasti integrované ochrany rostlin, zvýšení povědomí uživatelů POR o omezení jejich použití v rámci ochrany necílových organismů včetně vodních nebo přípravy zásad pro uplatnění opatření k minimalizaci rizik pro zdraví lidí při aplikaci POR v oblastech využívaných širokou veřejností nebo zranitelnými skupinami obyvatel. Důležitým úkolem bude v roce 2015 integrace a posílení antirezistentních opatření proti populacím škodlivých organismů rostlin odolným k účinným látkám POR. V roce 2015 bude rovněž novelizován rostlinolékařský zákon a tak realizována některá legislativní opatření jako výstupy řešení úkolů NAP.

Seznam použitých zkratk

Zkratka	Celý název
AOPK	Agentura ochrany přírody a krajiny
ČIŽP	Česká inspekce životního prostředí
ČR	Česká republika
ČSR	Česká společnost rostlinolékařská
ČHMÚ	Český hydrometeorologický ústav
ED	Endokrinní disruptory
EK	Evropská komise
EU	Evropská unie
GŘC	Generální ředitelství cel
IOR	Integrovaná ochrana rostlin
IS	Informační systém
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MZ	Ministerstvo zdravotnictví ČR
MZe	Ministerstvo zemědělství ČR
MŽP	Ministerstvo životního prostředí ČR
NAP	Národní akční plán pro snížení používání pesticidů v České republice
OPVZ	Ochranné pásmo vodních zdrojů
POR	Přípravek na ochranu rostlin
Rostlinolékařský portál	RL portál
Rostlinolékařský zákon	Zákon č. 326/2004 Sb., o rostlinolékařské péči a o změnách některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů
Směrnice pro udržitelné používání pesticidů	Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/128/ES, kterou se stanoví rámec pro činnost Společenství za účelem dosažení udržitelného používání pesticidů
SZÚ	Státní zdravotní ústav
Škodlivý organismus rostlin	ŠO
TAČR	Technologická agentura České republiky
ÚKZÚZ	Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský